

ปัญหานี้ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องคอยติดตามและให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา บางรายขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ จึงต้องมีการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ผ่านมาและหาแนวทางเพื่อพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่เหมาะสม โดยดำเนินการศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ว่า

ด้วยเรื่องของการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ฐานข้อมูลพืชอนุรักษ์ของผู้ขึ้นทะเบียน และการจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญฯ ผลการดำเนินการศึกษา รวบรวมปัญหา และความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญฯ ในพื้นที่ต่างๆ พบว่าผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของอนุสัญญาไซเตส และยังปฏิบัติหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนที่กรมวิชาการเกษตรประกาศกำหนดไว้ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การยื่นแบบ พ.พ. ๑๗ (การแจ้งการเปลี่ยนแปลงบัญชีพืชอนุรักษ์ในรอบปีปฏิทิน) แจ้งแหล่งที่มาพ่อ-แม่พันธุ์ไม่ชัดเจน ไม่จัดวางพืชอนุรักษ์เป็นระเบียบ เป็นต้น ปัญหาอื่นๆ ที่พบ คือ ไม่ออกใบซื้อขายให้กับลูกค้า ขาดการติดต่อ ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน แนวทางการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ นั้น ผู้รับใบสำคัญฯ มีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐเปิดโอกาสและส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนพืชอนุรักษ์ได้โดยสะดวก และอนุโลมในเรื่องแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ที่ชอบด้วยกฎหมาย มีการจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้มากกว่าเดิม เช่น ทางเว็บไซต์ เป็นต้น นอกจากนี้ ก่อนที่ภาครัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ใดๆ ควรศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ง่าย และต้องมีการตรวจเยี่ยมสถานที่เพาะเลี้ยงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อแนะนำและให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้รับใบสำคัญฯ การขึ้นทะเบียน

คำนำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตภูมิภาคที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติสูงมากแห่งหนึ่งของโลก ในส่วนของพืชมีความหลากหลายของพืชใบเลี้ยงเดี่ยวสูงถึง ๑,๖๙๐ ชนิด และพืชใบเลี้ยงคู่ ๗,๗๕๐ ชนิด ปัจจัยสำคัญที่ประเทศไทยมีความหลากหลายของพันธุ์พืชสูง เนื่องมาจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน ใกล้เส้นศูนย์สูตร และอยู่ติดทะเล จึงมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการแพร่พันธุ์ของสิ่งมีชีวิตหลายชนิด ประกอบกับมีสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันในแต่ละภาค จึงทำให้เกิดความหลากหลายของแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติหลายประเภท นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศต่างๆ ทั้งทางทะเลและแผ่นดินใหญ่ จึงเป็นศูนย์กลางที่มีการแพร่กระจายของพันธุ์พืชเข้ามาจากพื้นที่รอบด้าน ตลอดจนใช้เป็นเส้นทางในการทำการค้าชนิดพันธุ์ต่างๆ เหล่านั้น ทรัพยากรพันธุ์พืชนั้นนับว่ามีคุณค่าและความสำคัญสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป และต้องยอมรับว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการกำกับ ดูแลการค้าและการใช้ประโยชน์ซึ่งทรัพยากรเหล่านั้น

นับจากอดีตกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพได้รับความสนใจจากนักวิชาการสาขาต่างๆ รวมทั้งนักอนุรักษ์ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศและระดับโลก และความสนใจนี้ก็เพิ่มมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ประเทศไทยเองได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี โดยได้เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์ถึง ๒ อนุสัญญา หนึ่งในนั้น คือ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) หรืออนุสัญญาไซเตส ซึ่งอนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพันธุ์พืชป่ามิให้สูญพันธุ์ไปจากโลก โดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศด้วยระบบหนังสืออนุญาต (Import/Export Permit) ประเทศไทยได้เข้า

ร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาฯ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นผลให้เกิดพันธะผูกพันที่จะต้องปฏิบัติ คือ ต้องมีการกำหนดมาตรการภายในที่เหมาะสมที่จะบังคับใช้ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ โดยจะต้องมีการควบคุม การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านตัวอย่างพันธุ์ที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ และมีบทลงโทษสำหรับ ผู้ฝ่าฝืน เป็นต้น และเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ประเทศไทยจึงได้แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืช ป่า นอกเหนือจากวิธีทางธรรมชาติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว สาระสำคัญของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช ฉบับที่ ๒ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพันธกรณี คือ มาตรา ๒๙ ทวิ กำหนดว่า ห้ามนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชใน บัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ไซเตส และซากของพืชดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายก่อน และ มาตรา ๒๙ จัตวา ยังได้กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืช อนุรักษ์เพื่อการค้าให้สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของพืชอนุรักษ์ได้ และยังมีมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้มีการนำพืชป่า มาขยายพันธุ์เทียมเพื่อการค้า เพื่อลดการนำพืชอนุรักษ์ออกจากแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติโดยตรง เป็นการลด ความรุนแรงของการสูญพันธุ์ในธรรมชาติ เพื่อคงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ใน ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมและการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง พืชอนุรักษ์นอกจากจะช่วยลดขั้นตอนการตรวจสอบแหล่งที่มาของพืชแล้ว ยังเป็นการสนับสนุนการส่งออกพืช อนุรักษ์อีกทางหนึ่งด้วย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เป็นต้นมา กรมวิชาการเกษตรได้เริ่มดำเนินการรับขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และได้มีความพยายามที่จะแก้ไข ปรับปรุงกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ ตลอดจนวิธีการในการปฏิบัติ ทั้งของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้รับใบสำคัญฯ เพื่ออำนวยความสะดวกและเอื้อประโยชน์ให้กับทั้งสองฝ่าย แต่ปัจจุบันยังพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติเกิดขึ้น ทั้งเรื่อง หลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อรับขึ้นทะเบียน การติดตามผลการดำเนินการและข้อมูลการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ เป็นปัจจุบันจากผู้รับใบสำคัญฯ การขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามพันธกรณีและวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และเกิดการ บูรณาการระหว่างกัน จึง จำเป็นต้องมีการศึกษา ทบทวนปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการขึ้นทะเบียน สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์ พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืช อนุรักษ์ให้มีประสิทธิภาพและได้รับประสิทธิผลสูงสุดสมตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้

วิธีดำเนินการและอุปกรณ์

วิธีดำเนินการ

๑. ศึกษาอนุสัญญาไซเตสและมติที่ประชุมประเทศภาคี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออกและ นำผ่านพืชอนุรักษ์และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

๒. ศึกษากฎหมายและระเบียบต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า
๓. ศึกษาข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ จากระบบฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนของกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช
๔. รวบรวมข้อคิดเห็นจากการจัดประชุมผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เพื่อรับฟังปัญหาและข้อคิดเห็นในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ของกรมวิชาการเกษตร
๕. วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงหรือแก้ไข หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า
๖. สรุปปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

อุปกรณ์

๑. อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) และมติที่ประชุมประเทศภาคีที่เกี่ยวข้อง
๒. กฎหมายและระเบียบต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕
๓. ระบบฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ของกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช

ระยะเวลา (เริ่มต้น-สิ้นสุด)

๑ ปี (ตุลาคม ๒๕๕๓ - กันยายน ๒๕๕๔)

สถานที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
๒. สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

ผลการทดลองและวิจารณ์

ผลการทดลอง

๑. การศึกษาอนุสัญญาไซเตสและมติที่ประชุมประเทศภาคีที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์ และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

๑.๑ ความเป็นมา

ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ สหภาพระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources: IUCN) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญต่อการนำเข้าสัตว์ป่า โดยอาศัยมาตรการภายในอย่างรัดกุม ภายหลังจากนั้นอีก ๓ ปี ได้ผ่านข้อมติเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าสัตว์ป่าต่างๆ ซึ่งมีชื่อว่า “An International Convention on Export Transit of Rare or Threatened Wildlife Species of Their Skins and Trophies” ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้นำมติดังกล่าวมาขยายร่างเป็นกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก และเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ การประชุมขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (The United Nation Stockholm Conference on The Human Environment) มีการรับรองข้อเสนอแนะที่ ๙๙.๓ เรื่องการรับรอง (ร่าง) อนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ โดยมีสมาชิก ๘๘ ประเทศ หลังจากนั้นในวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ประเทศต่างๆ จำนวน ๒๑ ประเทศ ได้ลงนามรับรองอย่างเป็นทางการต่ออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) ณ กรุงวอชิงตันดี ซี สหรัฐอเมริกา ภายหลังจากการให้สัตยาบันของประเทศต่างๆ ครบจำนวน ๑๐ ประเทศ อนุสัญญานี้ก็จะมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ อนุสัญญาไซเตสนับเป็นหนึ่งในสามอนุสัญญาที่อยู่ภายใต้การบริหารของสหภาพระหว่างประเทศว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) มีสำนักงานบริหารตั้งอยู่ ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งโดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Program: UNEP) และกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล (World Wild Life Fund: WWF)

๑.๒ สาระสำคัญของอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง

อนุสัญญาไซเตสเป็นสนธิสัญญาประเภทพหุภาคี ซึ่งประสงค์จะให้เป็นความตกลงระหว่างรัฐต่อรัฐเท่านั้น โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองต่อสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์โดยอาศัยความตกลงระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญา เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านแดน ตลอดจนการบรรจุหีบห่อเพื่อการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าโดยจะต้องมิให้เกิดอันตรายหรือเสียหายจากการขนส่ง ซึ่งหลักการดังกล่าวมีการกล่าวไว้ในอารัมภบท ซึ่งถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ของอนุสัญญา โดยบรรดารัฐผู้ทำสัญญาเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญานี้ “ยอมรับว่าสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีความงามและรูปลักษณ์ต่างๆ กันนั้น เป็นของมีค่าที่ไม่อาจหาสิ่งใดมาทดแทนในระบบธรรมชาติของโลกได้ และควรต้องคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาของสัตว์ป่าและพืชป่า ในด้านของสุนทรียภาพ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ และเศรษฐกิจ ยอมรับว่าประชาชนและประเทศต่างๆ เป็นและสมควรเป็นผู้ให้ความคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าของตนที่ดีที่สุด และยอมรับว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการคุ้มครอง

พืชป่าและสัตว์ป่าบางชนิดพันธุ์ เพื่อมิให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินสมควรจากการค้าระหว่างประเทศ” จำเป็นที่จะต้องมีการอันเหมาะสม ในการคุ้มครองป้องกันสัตว์ป่าและพืชป่าอย่างเร่งด่วน

๑.๓ บทบัญญัติ

อนุสัญญาไซเตสประกอบด้วย มาตรการต่างๆ รวม ๒๕ มาตรการ การศึกษาคั้งนี้จะเน้นเฉพาะ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการขยายพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาเพื่อการค้า โดยสรุปได้ ดังนี้

มาตรา ๑ บทนิยามที่สำคัญ คือ

“ชนิดพันธุ์” หมายความว่า ชนิดพันธุ์ ชนิดพันธุ์ย่อย หรือชนิดพันธุ์อย่างเดียวกัน ซึ่งถูกแบ่งแยกโดยลักษณะภูมิศาสตร์

“ตัวอย่างพันธุ์” หมายความว่า สัตว์หรือพืชชนิดใดๆ ไม่ว่าจะยังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว ถ้าเป็นชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ หมายความว่าขึ้นส่วนใดๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว และถ้าเป็นชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ และ ๓ หมายความว่า ขึ้นส่วนใดๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว บรรดาที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ และ ๓ ที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์นั้น

“การค้า” หมายความว่า การนำสินค้าออก การนำสินค้าผ่านแดน การนำสินค้าเข้า หรือการนำสินค้าเข้ามาจากทะเล

“การนำสินค้าผ่านแดน” หมายความว่า การนำสินค้าออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ ซึ่งได้เคยเป็นสินค้าเข้ามาแล้ว

“เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ซึ่งได้รับมอบหมายตามความในมาตรา ๙

“เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่จัดการแห่งชาติซึ่งได้รับมอบหมายตามความในมาตรา ๙

“ประเทศภาคี” หมายความว่า ประเทศซึ่งอนุสัญญาฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

มาตรา ๒ หลักการเบื้องต้น กำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการค้าตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา เว้นแต่จะทำตามข้อกำหนดในอนุสัญญานี้

มาตรา ๓ ระเบียบการค้าซึ่งตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑

๑. การค้าตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรานี้

๒. การส่งตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ออกนอกประเทศ ต้องแสดงใบอนุญาตการนำสินค้าออก ซึ่งกำหนดให้ขออนุญาตไว้เป็นการล่วงหน้าก่อนแล้ว ใบอนุญาตนำสินค้าออกจะออกให้ได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ลงความเห็นว่าการนำออกนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้นๆ

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์นั้นมิใช่ได้มาโดยการละเมิดกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ของประเทศนั้น

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่จะได้รับการเตรียมและลำเลียงในลักษณะที่จะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือทารุณโหดร้ายน้อยที่สุด และ

ง. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำสินค้าออกได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ผู้ส่งออกได้รับใบอนุญาตให้นำสินค้าเข้าประเทศปลายทางสำหรับชนิดพันธุ์ดังกล่าวเป็นการล่วงหน้าแล้ว

๓. การนำตัวอย่างพันธุ์ ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ เข้าประเทศ ต้องได้รับอนุญาตล่วงหน้าและแสดงใบอนุญาตการนำเข้าและใบอนุญาตการนำออก หรือใบรับรองการนำสินค้าผ่านแดนอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ใบอนุญาตนำเข้าจะออกให้ได้เมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้ามีความเห็นว่า การนำเข้านั้นได้กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ที่มีได้เป็นการเสียหายต่อการดำรงชีวิตของชนิดพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้าได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้ว เห็นว่า ผู้รับตัวอย่างพันธุ์ที่ยังมีชีวิตที่เสนอนั้น ได้เตรียมการตามความเหมาะสมสำหรับที่อยู่อาศัยและการดูแลเอาใจใส่ตัวอย่างพันธุ์นั้น และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้าได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์นั้น มิได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

๔. การนำตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ผ่านแดนนั้น จะต้องแสดงใบรับรองการนำเข้าผ่านแดนที่ได้ขออนุญาตไว้เป็นการล่วงหน้าแล้ว และใบรับรองการนำเข้าผ่านแดนจะออกให้ได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้แล้ว

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำเข้าผ่านแดนได้ตรวจสอบดูเป็นที่พอใจแล้วว่า ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้รับการนำเข้าประเทศนั้น ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำเข้าผ่านแดนพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ได้รับการเตรียมและลำเลียงในลักษณะที่จะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือทารุณโหดร้ายน้อยที่สุด และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำเข้าผ่านแดนพอใจว่า ได้มีการออกใบอนุญาตให้นำเข้าสำหรับชนิดพันธุ์ซึ่งยังมีชีวิตอยู่

๕. การนำตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ เข้ามาทางทะเล จะกระทำได้เมื่อได้รับใบรับรองล่วงหน้าจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้าจากทะเล ใบรับรองการนำเข้าจากทะเลจะออกให้ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

ก. เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศซึ่งนำเข้าจากทะเลให้ความเห็นว่าการนำเข้า
มาจะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการอยู่รอดของชนิดพันธุ์ที่เกี่ยวข้อง

ข. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้าจากทะเลพอใจว่า ผู้ที่รับตัวอย่าง
พันธุ์ที่ยังมีชีวิตได้เตรียมการตามความเหมาะสมสำหรับที่อยู่อาศัยและการดูแลเอาใจใส่ตัวอย่างพันธุ์นั้น
และ

ค. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศซึ่งนำเข้าจากทะเลพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์
นั้นมีได้นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในทางการค้า

มาตรา ๔ ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ การส่งออก
ตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ จะต้องขออนุญาตส่งออก หนังสืออนุญาตส่งออกจะออกได้
ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็นการละเมิดกฎหมายภายใน และการนำเข้า
ตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒ ต้องแสดงใบอนุญาตส่งออกประกอบการนำเข้า

มาตรา ๕ ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ การนำ
ตัวอย่างพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ เข้าประเทศ ต้องแสดงใบรับรองแหล่งที่มา และในกรณีที่น่า
ตัวอย่างพันธุ์พืชดังกล่าวมาจากประเทศที่ระบุให้เป็นพืชในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๓ จะต้องแสดงหนังสือ
อนุญาตส่งออก จากประเทศนั้น

มาตรา ๖ ใบอนุญาตและใบรับรอง จะต้องปฏิบัติตามบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๔ และ
กำหนดอายุไว้ไม่เกิน ๖ เดือน และจะต้องใช้เฉพาะการส่งตัวอย่างแต่ละครั้งเท่านั้น

มาตรา ๗ ข้อยกเว้นและบทบัญญัติพิเศษอื่นอันเกี่ยวกับการค้า

๑. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้นำมาใช้กับการส่งผ่านแดนหรือการขนถ่าย
ตัวอย่างพันธุ์ที่ผ่านหรือนำในเขตประเทศภาคี ในขณะที่ตัวอย่างพันธุ์นั้นยังอยู่ภายในความควบคุมของ
ศุลกากร

๒. เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่นำออก หรือนำผ่านแดนพอใจว่า ตัวอย่าง
พันธุ์ใดที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้ออกใบรับรองว่าได้รับมาก่อนที่บทบัญญัติของอนุสัญญาฉบับนี้จะ
ควบคุมตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวก็มีให้นำบทบัญญัติของมาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ มาใช้บังคับกับ
ตัวอย่างพันธุ์นั้น

๓. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้ใช้บังคับแก่ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัว
หรือเครื่องใช้ในบ้าน ข้อยกเว้นนี้มีได้ครอบคลุมถึง

- ในกรณีของตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ นั้น ถ้าเจ้าของหา
มาได้จากภายนอกประเทศที่ตัวเองอาศัยอยู่เป็นปกติ และได้นำเข้าประเทศนั้น

- ในกรณีของตัวอย่างพันธุ์ที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๒

(๑) ถ้าเป็นของที่เจ้าของได้รับจากนอกประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่เป็นปกติและ
อยู่ในประเทศซึ่งของถูกนำออกจากป่า

(๒) เป็นของที่นำเข้าประเทศซึ่งเจ้าของอาศัยอยู่เป็นปกติ และ

(๓) ประเทศซึ่งของถูกนำออกจากป่าได้กำหนดให้มีใบอนุญาตให้นำของออกนอกประเทศล่วงหน้าก่อนอนุญาตให้นำตัวอย่างพันธุ์นั้นออก

ทั้งนี้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการพอใจว่า ตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวได้รับมาก่อนที่อนุสัญญาฉบับนี้จะควบคุมตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าว

๔. ตัวอย่างพันธุ์สัตว์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ที่ได้รับมาโดยการขยายพันธุ์ในคอกเพื่อการค้า หรือตัวอย่างพันธุ์พืชที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๑ ที่ได้มาโดยการขยายพันธุ์เทียมให้ถือว่าเป็นตัวอย่างพืชหรือสัตว์ในบัญชีแนบท้าย หมายเลข ๒

๕. เมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศผู้นำออกตรวจดูจนพอใจแล้วว่า เป็นตัวอย่างพันธุ์สัตว์ที่เกิดจากการขยายพันธุ์ในคอก หรือตัวอย่างพันธุ์พืชที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม หรือส่วนของสัตว์หรือพืชนั้น และได้ออกใบรับรองให้ตัวอย่างดังกล่าว ใบรับรองที่แสดงผลตามข้างต้น ให้มีผลเช่นเดียวกับใบอนุญาต หรือใบรับรองซึ่งออกตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๓, ๔ และ ๕

๖. บทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ มิให้ใช้บังคับในกรณีการยืมซึ่งมิใช่ในทางการค้า การบริจาคหรือแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิทยาศาสตร์หรือสถาบันทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้รับจดทะเบียนไว้เฉพาะ เช่น ตัวอย่างพันธุ์ไม้แห้ง ตัวอย่างพันธุ์อื่นที่เก็บรักษาไว้ ตัวอย่างแห้งที่เก็บไว้สำหรับพิพิธภัณฑ์ หรือตัวอย่างพืชที่ยังมีชีวิต ซึ่งปิดป้ายที่ออกให้หรือรับรองโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ

๗. เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศใดๆ อาจยกเว้นบทบัญญัติในมาตรา ๓, ๔ และ ๕ โดยยกเว้นให้ไม่ต้องมีใบอนุญาตหรือใบรับรองในการนำเคลื่อนที่สำหรับตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดดำเนินการด้านเกษตร นิทรรศการทางพืชหรือนิทรรศการเคลื่อนที่อื่นๆ ที่เข้าลักษณะดังต่อไปนี้

- ผู้นำออกหรือผู้นำเข้า ได้ลงทะเบียนรายละเอียดต่างๆ ของตัวอย่างเหล่านั้นโดยครบถ้วนต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ

- ตัวอย่างพันธุ์ดังกล่าวอยู่ในประเภทที่ระบุในวรรค ๒ หรือวรรค ๕ แห่งมาตรานี้ และ

- เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการพอใจว่าการขนส่งและดูแลตัวอย่างพันธุ์ที่ยังมีชีวิตจะได้กระทำโดยวิธีที่เสี่ยงต่อการบาดเจ็บเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือเป็นการทารุณโหดร้ายน้อยที่สุด

มาตรา ๘ ว่าด้วยมาตรการที่ประเทศภาคีอนุสัญญาจะต้องดำเนินการ เช่น การจัดทำรายงานการค้าของชนิดพันธุ์ในบัญชีอนุสัญญาประจำปี การกำหนดให้มีบทลงโทษต่อผู้ทำการค้าชนิดพันธุ์ที่เป็นการฝ่าฝืนต่อข้อกำหนดของอนุสัญญา เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๙ ว่าด้วยการกำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการขึ้นมาเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๐ ว่าด้วยการยอมรับเอกสารประกอบการค้ากับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญา

มาตรา ๑๑ ว่าด้วยวิธีการในการประชุมประเทศภาคี เช่น กำหนดให้มีการประชุมสมัยสามัญอย่างน้อยทุก ๒ ปี ต่อครั้ง ฯลฯ

มาตรา ๑๒ และ ๑๓ ว่าด้วยหน้าที่ของสำนักเลขาธิการของอนุสัญญา เช่น รับผิดชอบในการจัดให้มีการประชุม ดำเนินการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และด้านวิชาการที่ได้รับมอบหมายโดยที่ประชุมของประเทศภาคี ติดตามสถานการณ์การค้าชนิดพันธุ์ เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๑๔ ว่าด้วยความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาอื่นๆ หรือกฎหมายอื่นๆ ที่ประเทศภาคีได้ดำเนินการอยู่ หรือเป็นภาคีอยู่ โดยระบุว่าอนุสัญญานี้จะไม่มีผลกระทบใดๆ

มาตรา ๑๕ และ ๑๖ ว่าด้วยมาตรการ ขั้นตอน วิธีการแก้ไข เปลี่ยนแปลงบัญชีชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา เช่น การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัญชีในการประชุมประเทศภาคี ประเทศภาคีที่จะขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ และ ๒ ต้องยื่นข้อเสนอต่อสำนักเลขาธิการไซเตส อย่างน้อย ๑๕๐ วัน ก่อนที่จะมีการประชุมประเทศภาคี การเปลี่ยนแปลงจะมีขึ้นได้ต้องได้รับความเห็นชอบ ด้วยคะแนน ๒ ใน ๓ เสียงของจำนวนประเทศสมาชิก เหล่านี้เป็นต้น

มาตรา ๑๗ ว่าด้วยขั้นตอน วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา โดยมีสาระสำคัญว่า การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำต่อเมื่อประเทศภาคีอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ร้องขอ และจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก ๒ ใน ๓ ของประเทศภาคีที่เข้าร่วมประชุมจึงจะแก้ไขได้

มาตรา ๑๘ ว่าด้วยวิธีการยุติข้อพิพาท ซึ่งอาจกระทำได้โดยการเจรจาหรือให้อนุญาตตุลาการที่ศาลโลกพิจารณา

มาตรา ๒๓ ว่าด้วยการสงวนสิทธิ์ (Reservation) กำหนดไม่ให้ประเทศภาคีสงวนสิทธิ์ทั่วไป แต่อาจจะสงวนสิทธิ์เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ใดชนิดพันธุ์หนึ่งในบัญชีอนุสัญญาได้

๑.๔ พันธกรณีต่ออนุสัญญาไซเตส

การเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาไซเตส ทำให้เกิดพันธผูกพันที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติ คือ

๑. ประเทศสมาชิกจะต้องจัดให้มีบทบัญญัติทางกฎหมายที่จะใช้บังคับตามข้อกำหนดของอนุสัญญา โดยการห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์ที่เป็นการละเมิดอนุสัญญา รวมทั้งกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน (มาตรา ๘, อนุสัญญาไซเตส)

๒. ต้องจัดให้มีหน่วยงานหรือองค์กรขึ้น ๒ ฝ่าย คือ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ (มาตรา ๙, อนุสัญญาไซเตส)

๓. ต้องจัดทำรายงานเกี่ยวกับข้อมูลการนำเข้า ส่งออกและนำผ่านชนิดพันธุ์ในอนุสัญญาประจำปี และรายงานประจำปีทุก ๒ ปี เกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรการทางกฎหมายของประเทศภาคี เป็นต้น (มาตรา ๘ วรรค ๗, อนุสัญญาไซเตส)

๔. กำหนดให้มีด่านตรวจผ่านชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้าย (มาตรา ๘ วรรค ๓, อนุสัญญาไซเตส)

เพื่อให้การควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์ที่กำลังสูญพันธุ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ชนิดพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ จึงได้ถูกจัดแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม (๓ บัญชี) คือ

บัญชีแนบท้ายที่ ๑ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้มาจากป่าหรือเป็นของป่าและใกล้จะสูญพันธุ์จึงห้ามทำการค้าโดยเด็ดขาด (ยกเว้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมหรือเพาะพันธุ์ และเพื่อการศึกษาและวิจัย: มาตรา ๗ วรรค ๔ และ ๖ อนุสัญญา) การนำเข้าและส่งออกซึ่งชนิดพันธุ์ในบัญชีนี้จะต้องคำนึงถึงความอยู่รอด ผลกระทบต่อจำนวนประชากรในธรรมชาติเป็นสำคัญ การส่งออกจะต้องได้รับอนุญาตให้นำเข้าจากประเทศผู้นำเข้าเสียก่อน ตัวอย่างชนิดพันธุ์ ได้แก่ กล้วยไม้รองเท้านารี เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ ๒ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่เหลือน้อยก่อนข้างน้อย แต่ยังไม่ใกล้จะสูญพันธุ์สามารถทำการค้าได้ (สามารถทำการค้าชนิดพันธุ์ที่ได้มาจากป่าได้ แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดกฎหมายภายในประเทศ: มาตรา ๔ วรรค ๒ ข้อ ข. อนุสัญญา) ตัวอย่างชนิดพันธุ์ ได้แก่ ต้นหม้อข้าวหม้อแกงลิง เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ ๓ หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่ง แล้วขอความช่วยเหลือจากประเทศภาคีให้ช่วยควบคุมการค้าชนิดพันธุ์นั้นด้วย ตัวอย่าง เช่น มะเมื่อยจากประเทศเนปาล เป็นต้น

การเสนอชนิดพันธุ์ใดเข้าบรรจุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา ชนิดพันธุ์นั้นต้องมีการทำการค้าระหว่างประเทศและต้องการให้ประเทศภาคีช่วยควบคุม ดูแลไม่ให้มีการทำการค้ามากเกินไป หน้าที่ที่สำคัญของประเทศภาคีอนุสัญญา คือ การช่วยประเทศภาคีอื่นๆ อนุรักษ์ชนิดพันธุ์และอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ของประเทศของตัวเองด้วย หากประเทศภาคีมีความเห็นหรือมีข้อมูลว่าชนิดพันธุ์ใดมีการทำการค้าระหว่างประเทศมากจนอาจทำให้สูญพันธุ์ได้ สามารถเสนอให้ชนิดพันธุ์นั้นๆ บรรจุเข้าไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา สิทธิและหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของประเทศภาคีอนุสัญญา คือ การเสนอขอเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ (มาตรา ๑๕ และ ๑๖ อนุสัญญา) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัญชีแนบท้ายบัญชีที่ ๑ และ ๒

ประเทศไทยเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรชนิดพันธุ์สัตว์และพืชป่าที่หายากเป็นจำนวนมากชนิด แต่ขณะเดียวกันก็เป็นประเทศที่มีการทำการค้าชนิดพันธุ์พืชป่าและสัตว์ป่าทั้งในและนอกประเทศมากด้วยเช่นกัน สัตว์ป่าและพันธุ์พืชป่าที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ หลายชนิดมีแหล่งกำเนิดอยู่ในประเทศไทย และมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เช่น พืชในวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) ได้แก่ เอื้องปากนกแก้ว รองเท้านารี เป็นต้น และในคราวการประชุมสมัชชาสามัญประเทศภาคี ครั้งที่ ๙ ณ สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ประเทศไทยได้เสนอชนิดพันธุ์กล้วยไม้เอื้องปากนกแก้ว เข้าบรรจุเข้าไว้ในบัญชีที่ ๑ ของบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ และประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ได้ลงมติเห็นชอบด้วย เป็นการพิสูจน์ให้ประเทศภาคีอนุสัญญาฯ ได้เห็นถึงความตั้งใจจริงของประเทศไทยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง

จากการศึกษาบทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตส จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาไซเตสเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ การอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์พืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ คือ อนุญาตให้ทำการค้าได้แต่จะต้องมีการควบคุมมิให้ใช้ประโยชน์ในชนิดพันธุ์จนเกินสมควร ทั้งนี้เพื่อผลในการคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใกล้สูญพันธุ์ เป็นการให้ประโยชน์ในทรัพยากรอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์

๒. การศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการค้าและการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

๒.๑ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๕.๑๕ (Resolution Conf. 5.15)

ว่าด้วยเรื่องของการขึ้นทะเบียนรับรองสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีอนุสัญญา แต่ยังไม่มีการประชุมประเทศภาคีใดรายงานต่อสำนักเลขาธิการว่าได้มีการใช้ระบบการขึ้นทะเบียนรับรองสถานที่เพาะเลี้ยงดังกล่าวแล้ว

๒.๒ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP13)]

ว่าด้วยเรื่องแนวทางในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๑ เพื่อการส่งออก อ้างถึงมาตรา ๗ วรรค ๔ แห่งอนุสัญญา ที่ระบุว่า “ตัวอย่างพันธุ์พืชที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๑ ที่ได้มาโดยการขยายพันธุ์เทียมให้ถือว่า เป็นตัวอย่างพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข ๒” หมายความว่า การค้าชนิดพันธุ์พืชในบัญชีที่ ๑ ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมจะได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นชนิดพันธุ์พืชในบัญชีที่ ๒ คือ ความเข้มงวดในการควบคุมการค้า การนำเข้า ส่งออกจะน้อยกว่าการค้า ตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีที่ ๑ ที่มีลักษณะได้มาจากป่า

สถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมของประเทศภาคีที่ยังไม่ได้ดำเนินการขึ้นทะเบียนกับสำนักเลขาธิการไซเตส ตามมติที่ประชุมยังอนุญาตให้สามารถดำเนินการส่งออกตัวอย่างพันธุ์ในบัญชีที่ ๑ ที่มีลักษณะขยายพันธุ์เทียมได้ต่อไป โดยในการออกหนังสืออนุญาตส่งออกให้ใช้หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเช่นเดียวกัน

ก) การขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์พืชดังกล่าวให้อยู่ในดุลพินิจและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของแต่ละภาคี โดยมีเจ้าหน้าที่วิชาการของภาคีนั้นๆ คอยให้คำปรึกษา

ข) เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการจะต้องรายงานข้อมูลของสถานเพาะเลี้ยงแต่ละแห่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้สำนักเลขาธิการไซเตสทราบ

ค) ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของสถานเพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนไว้นั้น ในการส่งออกให้ติดฉลากและบรรจุในหีบห่อแยกจากตัวอย่างพันธุ์ของพืชในบัญชีที่ ๒ หรือ ๓ ที่ขนส่งในคราวเดียวกัน โดยหนังสืออนุญาตส่งออกให้ระบุเลขทะเบียนและชื่อสถานที่เพาะเลี้ยง (กรณีไม่ใช่ผู้ส่งออกเอง)

ง) การยกเลิกหรือเพิกถอนทะเบียนของสถานที่เพาะเลี้ยง ให้ขึ้นอยู่กับมาตรการในการดำเนินการของแต่ละประเทศภาคี แต่จะต้องรายงานผลการดำเนินการให้สำนักเลขาธิการรับทราบไว้ด้วย

จากการศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP13)] ปรากฏว่า อนุสัญญาไซเตสมิมีมติส่งเสริมให้มีการเพาะขยายพันธุ์เทียมพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากช่วยลดการเก็บเกี่ยวและนำออกจากป่าธรรมชาติโดยตรง และได้ให้สิทธิเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศภาคีในการพิจารณาดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน

สถานที่เพาะเลี้ยงให้เป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ โดยสำนักเลขาธิการไซเตสเพียงแต่
รับทราบผลการดำเนินการที่ประเทศภาคีรายงานเท่านั้น

๒.๓ มติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๑๑.๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๔ [Resolution
Conf. 11.11 (Rev. CoP14)]

ว่าด้วยเรื่องระเบียบการค้าพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา อ้างถึงมติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๘
มาตรา ๓ และ มาตรา ๗ วรรค ๔ และ ๕ แห่งอนุสัญญาไซเตส โดยที่ประชุมได้มีการตีความเรื่องที่เกี่ยวข้อง
กับการค้าพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไว้ ดังนี้

ก) ภายใต้การควบคุมสภาวะแวดล้อม หมายความว่า สภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตาม
ธรรมชาติ โดยมีการจัดการหรือควบคุมของมนุษย์ และมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตพันธุ์ เช่น การให้น้ำ การ
ให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชและศัตรูพืช เป็นต้น

ข) พ่อ-แม่พันธุ์ ที่ปลูกเลี้ยงจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมสภาวะแวดล้อมและใช้เพื่อผลิต/
เพิ่มจำนวนต้นพันธุ์ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ไซเตสของประเทศผู้ส่งออกพอใจแล้วว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดใน
บทบัญญัติแห่งอนุสัญญาไซเตส และกฎหมายภายในประเทศ โดยใช้วิธีการที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อ
ความอยู่รอดของประชากรของชนิดพันธุ์ในธรรมชาติ และมีการคงไว้ซึ่งปริมาณที่มากพอที่จะขยายพันธุ์เพิ่ม
ปริมาณเพื่อความอยู่รอดของประชากรชนิดพันธุ์นั้นๆ ในธรรมชาติได้

การกำหนดค่านิยามของ “การขยายพันธุ์เทียม”

ก) ปลูกเลี้ยงอยู่ภายใต้การควบคุมสภาวะแวดล้อม

ข) ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้มาจากการเพาะเมล็ด การตัดชำ การแยกหน่อ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
สปอร์ หน่อพันธุ์หรือส่วนอื่นๆ ที่เป็นข้อยกเว้นจากการควบคุมของอนุสัญญาฯ หรือเกิดจากพ่อ-แม่พันธุ์ที่ได้
จากการขยายพันธุ์เทียม

ทั้งนี้ ตัวอย่างพันธุ์ที่ได้จากการตัดชำ การแยกหน่อจะถือว่าเป็นการขยายพันธุ์เทียมก็ต่อเมื่อ
ตัวอย่างพันธุ์นั้น ไม่มีส่วนใดที่มีสภาพได้มาจากป่า

ข้อยกเว้นสำหรับการเก็บเมล็ดหรือสปอร์จากป่ามาเพาะโดยถือเป็นการขยายพันธุ์เทียม และ
อนุญาตให้กระทำได้ในกรณี ต่อไปนี้

ก) กรณีเป็นไม้ยืนต้น เนื่องจากต้นพ่อ-แม่พันธุ์จะต้องใช้เวลาอันกว่าจะมีอายุถึงระยะสืบพันธุ์
(Reproductive Age) และสร้างเมล็ดได้ การเก็บเมล็ดหรือสปอร์จากป่า จะต้องนำมาปลูกเลี้ยงภายใต้การ
ควบคุมสภาวะแวดล้อม โดยอนุญาตให้กระทำได้เฉพาะประเทศที่เป็นเจ้าของทรัพยากรและประเทศที่เป็น
ถิ่นกำเนิดของชนิดพันธุ์นั้นๆ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดได้ตรวจสอบแล้วว่า
การได้มานั้นไม่ขัดต่อกฎหมายภายในประเทศ และได้รับการพิจารณาจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาแล้วว่า การเก็บ
เมล็ดหรือสปอร์นั้น ไม่มีผลกระทบต่อความอยู่รอดของประชากรในธรรมชาติและไม่ทำให้เกิดความ
เสียหายต่อการอนุรักษ์และคุ้มครองชนิดพันธุ์นั้นๆ

ข) การดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น ต้องมีการจำกัดปริมาณการเก็บเมล็ดหรือสปอร์ เพื่อให้ชนิดพันธุ์สามารถขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณประชากรในธรรมชาติได้ ส่วนหนึ่งของพืชที่ขยายพันธุ์ได้ให้ สงวนไว้ใช้เป็นพ่อ-แม่พันธุ์ในอนาคต เพื่อลดการเก็บเมล็ดหรือสปอร์ออกจากป่า อีกส่วนหนึ่งใช้เป็นต้นพันธุ์ เพื่อนำกลับไปปลูกคืนป่าธรรมชาติทดแทนประชากรที่ถูกทำลายไป

ค) กรณีที่จะแจ้งลงทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๑ เพื่อการค้ากับสำนัก เลขาธิการไซเตส จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๙.๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๓ [Resolution Conf. 9.19 (Rev. CoP13)]

จากการศึกษามติที่ประชุมประเทศภาคีที่ ๑๑.๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมในสมัยประชุมประเทศภาคี ครั้งที่ ๑๔ [Resolution Conf. 11.11 (Rev. CoP14)] ว่าด้วยเรื่องของระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์ในบัญชี แนบท้ายอนุสัญญาไซเตส เมื่อพิจารณาความเห็นในมติที่ประชุมนี้แล้ว สรุปได้ว่า อนุสัญญาฯ อนุญาตให้ ประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดของชนิดพันธุ์สามารถเก็บเมล็ด (ฝัก) หรือสปอร์ของพืชที่เกิดอยู่ในป่ามาเพาะ ขยายพันธุ์ได้ หากว่าไม่ขัดต่อกฎหมายภายในของประเทศที่มีผลใช้บังคับอยู่ และมีแผนการบริหารจัดการ ด้านการอนุรักษ์ที่ดีพอ

๓. ผลการศึกษากฎหมายและระเบียบต่างๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนสถานที่ เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า

๓.๑ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

สาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- มาตรา ๓ การกำหนดคำจำกัดความ
“พืชอนุรักษ์” หมายถึง พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
“การขยายพันธุ์เทียม” หมายถึง การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยวิธีธรรมชาติ ตาม เกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด
- มาตรา ๒๙ ตรี ห้ามผู้ใดนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่านพืชอนุรักษ์หรือซากของพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ ได้รับอนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย
- มาตรา ๒๙ จัตวา ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็น หนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร
- มาตรา ๖๑ ทวิ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ตรี หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ จัตวา ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากการศึกษาพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์ พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ พบว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติพันธุ์พืชฉบับเดิมใน

ส่วนของการควบคุมการนำเข้า ส่งออกและนำผ่าน ตลอดจนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาไซเตสซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพืชป่ามิให้สูญพันธุ์ไปจากโลกโดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือจากวิธีธรรมชาติ

๓.๒ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฉบับนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศกำหนดให้ชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ การนำเข้า ส่งออกหรือนำผ่านต้องถือปฏิบัติตามข้อกำหนดแห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ดังกล่าว

สาระสำคัญ

“พืชอนุรักษ์” ตามมาตรา ๓ วรรค ๙ แห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ หมายความว่า “พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา” และ มาตรา ๒๙ ทวิ ให้พืชที่กำหนดในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘

ภายหลังการประชุมประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ ที่จัดขึ้นทุกๆ ๒ ปี ที่ประชุมจะมีมติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ หลายรายการ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงต้องประกาศกำหนดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ เป็นพืชอนุรักษ์ใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามมติที่ประชุมดังกล่าว

นอกจากนี้ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ยังได้ระบุข้อยกเว้นและเงื่อนไขสำหรับการปฏิบัติทางการค้าสำหรับพืชอนุรักษ์ตามประกาศฉบับนี้ไว้ ดังนี้

๑. ข้อยกเว้นสำหรับลูกผสมของพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑

สำหรับกรณีที่ไม่ใช่พืชอนุรักษ์ชนิดพันธุ์แท้ (Species) ซึ่งระบุไว้ในบัญชีพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑ พืชลูกผสมที่เกิดจากการขยายพันธุ์เทียมที่มีพ่อหรือแม่พันธุ์มาจากพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑ จำนวนหนึ่งชนิดหรือมากกว่า หากมีการส่งออกอาจให้มีหนังสือรับรองการขยายพันธุ์เทียมพืชลูกผสมด้วยก็ได้ และเมล็ด ละเอียด เกสร (รวมถึงละอองเกสรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนหรือเป็นเมือก) ไม้ตัดดอก ต้นอ่อน หรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อไม่ว่าจะอยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว ขนส่งในสภาพปลอดเชื้อ ของพืชลูกผสมดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

๒. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๒ และ ๓

๑ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้น และส่วนที่แยกมาจากชนิดดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด สปอร์ และละอองเกสร (รวมถึงละอองเกสรที่มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนหรือเป็นเมือก)

ข) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว และขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และ

ง) ผล ส่วนของผล และสิ่งที่ได้มาจากรูผลของชนิดนั้นจากต้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์เทียมของทุกชนิด ในสกุล *Vanilla* (วานิลลา)

๒ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้นและส่วนที่แยกมาจากชนิดดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด และละอองเกสร และ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป บรรจุภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

๓ หมายถึง ราก ชิ้นส่วนของราก และรากที่ผ่านเป็นชิ้น

๔ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ที่สามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดนั้นและส่วนที่แยกมาจากชนิดดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด (แต่ไม่รวมถึงเมล็ดพันธุ์เม็กซิกันแคคตัส ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศ สหรัฐเม็กซิโก) และละอองเกสร

ข) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว และขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

ง) ผล ส่วนของผล และสิ่งที่ได้มาจากรูผลของชนิดนั้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือจากการขยายพันธุ์เทียม และ

จ) ส่วนต่างๆ ที่แยกออกมาและสิ่งที่ได้มาจากลำต้น ทั้งที่ได้มาจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือมาจากการขยายพันธุ์เทียมของพืชในสกุล *Opuntia* สกุลย่อย *Opuntia*

๕ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นอัด

๖ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัดและไม้อัด

๗ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่ตัดเป็นชิ้น ผง และ สารสกัด

๘ หมายถึง ทุกส่วน บางส่วน และผงที่ได้จากส่วนที่อยู่ใต้ดิน (เช่น ราก, เหง้า)

๙ หมายถึง ทุกส่วนของพืชอนุรักษ์และส่วนที่แยกมาจากพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ยกเว้น ชนิดที่มีฉลากข้อความ ดังต่อไปนี้ “ผลิตจาก *Hoodia* spp. ที่ได้มาจากการเก็บเกี่ยวและกระบวนการผลิตภายใต้การควบคุมร่วมกันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ของประเทศสาธารณรัฐบอตสวานา สาธารณรัฐนามิเบีย และสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ ภายใต้ข้อตกลงร่วมกันที่ BW/NA/ZA xxxxxx”

๑๐ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัด รวมถึง ซีนไม้ที่ยังไม่ได้ประกอบเพื่อใช้ในการทำคันทันสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

๑๑ หมายถึง ท่อนซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัด ไม้อัด ผง และสารสกัด

๓. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ในวงศ์แคคตัส (Cactaceae) ตัวอย่างที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของพันธุ์ปลูก (Cultivars) ของชนิดพืช ดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

ก) ชนิด *Schlumbergera truncata* ที่เป็นพันธุ์ปลูก

ข) ชนิด *Opuntia microdasys* ที่เป็นพันธุ์ปลูก

ค) พืชในวงศ์ CACTACEAE ทุกชนิดที่กลายพันธุ์ มีลักษณะปราศจากคลอโรฟิลล์ (Chlorophyll) หรือมีน้อยมากและได้ทำการต่อกิ่งบนต้นพันธุ์ ดังต่อไปนี้ คือ ต้นตอ *Harrisia 'Jusbertii'* (แฮร์ริเซีย จัสเบอร์ทีไอ) หรือต้นตอ *Hylocereus trigonus* (ไฮโลเซเรียส ไทรโกนัส) หรือต้นตอ *Hylocereus undatus* (ไฮโลเซเรียส อันดาทัส)

๔. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ชนิด *Cyclamen* spp. ตัวอย่างพืชที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของพันธุ์ปลูกของ *Cyclamen persicum* ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นนี้ไม่ทำให้ใช้ในกรณีตัวอย่างพืชซึ่งทำการค้าเป็นหัวพันธุ์ที่พักตัว (Dormant Tubers)

๕. ข้อยกเว้นสำหรับพืชอนุรักษ์ชนิด *Taxus cuspidata* ตัวอย่างพืชที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมซึ่งปลูกในกระถาง หรือภาชนะปลูกที่มีขนาดเล็ก การค้าขายแต่ละครั้งมีผลากหรือเอกสารที่แสดงชื่อชนิด และข้อความที่ระบุว่า “ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม” ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

จากการศึกษาข้อยกเว้นภายใต้อนุสัญญาไซเตส พืชอนุรักษ์และส่วนขยายพันธุ์ของพืชอนุรักษ์ เช่น เมล็ด สปอร์ ที่จัดอยู่ในข้อยกเว้นจากการควบคุมของอนุสัญญาฯ นั้น สามารถนำมาพิจารณาในกรณีของแหล่งที่มาโดยชอบด้วยกฎหมายของพ่อ-แม่พันธุ์ เพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ได้

๓.๒ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗

สาระสำคัญของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ให้ยกเลิกหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียน ตามประกาศฉบับเดิม

- เปลี่ยนแปลงสถานที่/หน่วยงานที่ดำเนินการรับขึ้นทะเบียน โดยการยื่นคำขอสามารถยื่นคำขอพร้อมหลักฐาน ได้ด้วยตนเองและส่งคำขอโดยทางไปรษณีย์ ถึงพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช

- การขยายพันธุ์เทียมต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด และพ่อแม่พันธุ์ที่ใช้จะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

- พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาตรวจสอบแบบคำขอและหลักฐาน และดำเนินการออกใบสำคัญฯ ให้แล้วเสร็จภายในสองวันนับแต่วันที่รับคำขอ

- กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(๑) จัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทินและส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของปีถัดไป

(๒) จัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) ไม่นำพืชอนุรักษ์ชนิดอื่นซึ่งอยู่ในวงศ์เดียวกับพืชอนุรักษ์ที่ได้รับขึ้นทะเบียนไว้ที่ได้มาโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาปลูกในสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

(๔) ในกรณีที่มีการเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์ จากที่แสดงไว้ในแบบบัญชีพืชอนุรักษ์แนบท้ายใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์แบบ พ.พ. ๑๖ แล้วนั้น ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๑๘ ท้ายประกาศนี้

(๕) ในกรณีมีการเปลี่ยน ชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือชื่อผู้ดำเนินการ เพิ่ม ลด หรือย้ายสถานเพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามที่แสดงไว้ในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ให้ยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๒๑ พร้อมใบสำคัญฯ ฉบับเดิม

- ผู้รับใบสำคัญฯ ที่ประสงค์จะต่ออายุใบสำคัญฯ ให้ยื่นคำขอแบบ พ.พ. ๑๙ ไม่น้อยกว่าสามสิบวันก่อนใบสำคัญฯ สิ้นอายุ

- กรณีผู้ได้รับใบสำคัญฯ ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการขยายพันธุ์เทียมและหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือสั่งการให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในสี่สิบห้าวัน หากไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง ให้ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนฯ นั้นสิ้นผล นับแต่วันที่รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่

- ผู้รับใบสำคัญฯ นั้น อาจยื่นขอใบสำคัญฯ ได้ใหม่ต่อเมื่อพ้นระยะเวลาสองปี นับแต่วันที่ใบสำคัญฯ สิ้นผล

- ใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ออกไว้ก่อนประกาศนี้ใช้บังคับ ให้สามารถใช้ได้จนถึงวันสิ้นอายุที่ระบุไว้ในใบสำคัญฯ นั้น

ปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติ

จากการศึกษาประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ การปฏิบัติสำหรับการดำเนินการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ได้ สรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคได้ ดังนี้

๑. การจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน (แบบ พ.พ. ๑๗) ตามประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ กำหนดให้ผู้รับใบสำคัญฯ ต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทินและจัดส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช ภายในวันที่ ๓๑ มกราคม ของปีถัดไป ในทางปฏิบัติผู้รับใบสำคัญฯ เกินกว่ากึ่งหนึ่งส่งแบบบัญชีล่าช้า และยังคงมีผู้รับใบสำคัญฯ บางรายที่ไม่ส่งเลยในแต่ละปี

๒. การจัดวางพืชอนุรักษ์ภายในสถานที่เพาะเลี้ยง ตามประกาศกรมวิชาการเกษตรฯ ได้กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ จะต้องจัดวางพืชอนุรักษ์ตามชนิดของพืชอนุรักษ์ เพื่อความสะดวกในการเข้าตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในทางปฏิบัติผู้รับใบสำคัญฯ จะจัดวางในลักษณะที่ง่ายต่อการดูแล รักษา มากกว่า ด้วยเหตุผลที่พืชอนุรักษ์แต่ละชนิดต้องการสภาพแวดล้อมในการเจริญเติบโตต่างกัน เช่น ความชื้น แสง การให้น้ำ

๓. การแจ้งบัญชีเพิ่มหรือลดชนิดพืชอนุรักษ์ หรือจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์ (แบบ พ.พ. ๑๘) ยังไม่ได้รับ ความสำคัญที่จะรายงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

๔. การออกใบซื้อ-ขายให้กับผู้ซื้อ ผู้รับใบสำคัญฯ ขาดความเข้าใจถึงวิธีการที่ถูกต้องและวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการออกใบซื้อ-ขาย โดยที่กฎหมายมิได้กำหนดหรือมีบทบังคับว่าผู้รับใบสำคัญฯ จะต้องออกใบซื้อ-ขายให้กับผู้ซื้อพืชอนุรักษ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียน จึงทำให้ปัญหาการขาดเอกสารหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการขอส่งออกหรือขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ และการสวมสิทธิเกิดขึ้นได้

๕. การแจ้งแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ ที่ผ่านมาการแจ้งแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นปัญหาหลักที่สำคัญที่สุดในกระบวนการขึ้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง และได้รับการร้องขอจากเกษตรกรให้ภาครัฐพิจารณาหาช่องทางที่จะช่วยให้พืชอนุรักษ์ที่อยู่ในครอบครองสามารถนำมาขึ้นทะเบียนได้

๓.๓ ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียม ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖

สาระสำคัญของประกาศกรมวิชาการเกษตร ฉบับนี้ คือ

- เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการส่งออกพืชและเพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่ามิให้สูญพันธุ์ไปจากแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศในการควบคุมการค้า

และได้กำหนดห้ามทำการค้าพืชป่าบางชนิด เว้นแต่พืชป่าเหล่านั้นจะได้มาจากการขยายพันธุ์โดยวิธีเทียม อธิบัตินกรมวิชาการเกษตรจึงได้ออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขยายพันธุ์เทียมไว้ ดังนี้

- การขยายพันธุ์เทียมจะต้องกระทำภายใต้การจัดการ และการควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยมนุษย์ เพื่อการผลิตพันธุ์
- ต้องคงปริมาณพ่อ-แม่พันธุ์ไว้ตลอดอายุใบสำคัญฯ (ห้าปี)

ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดว่าการขยายพันธุ์เทียมจะต้องเป็นการดำเนินการ “เพื่อการผลิตพันธุ์” จากการศึกษาข้อมูลรายงานการจัดทำบัญชีแสดงจำนวนพืชอนุรักษ์ที่เปลี่ยนแปลงในรอบปีปฏิทิน (แบบ พ.พ. ๑๗) พบว่ามีผู้รับใบสำคัญฯ จำนวนไม่น้อยที่ตลอดช่วงเวลาห้าปีของอายุใบสำคัญฯ หรือมากกว่า ไม่มีการผลิตหรือขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนพืชอนุรักษ์ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเลย อีกกรณีหนึ่ง คือ การดำเนินกิจการในลักษณะการซื้อมาขายไป ผู้รับใบสำคัญฯ เป็นเพียงผู้รวบรวมเพื่อจำหน่ายหรือส่งออกต่อ โดยไม่มีการขยายพันธุ์เพิ่มจำนวนภายในสถานที่เพาะเลี้ยงของตนเอง ซึ่งกรณีเหล่านี้ถือได้ว่าไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้

๔. ผลการศึกษาข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ จากฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ของฝ่ายการค้าพืชตามอนุสัญญา กองคุ้มครองพันธุ์พืช

การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ตามมาตรา ๒๙ จัตวา แห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ บัญญัติไว้ ดังนี้ “ผู้ใดประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอเป็นหนังสือเพื่อขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร การขอขึ้นทะเบียนและการขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนด และมาตรา ๖๑ ทวิ ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ จัตวา ไว้ดังนี้ “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ตริ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ จัตวา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว มีผลให้ผู้ที่ยขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ไม่ว่าจะ เป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ ๑ หรือ บัญชีที่ ๒ หรือ บัญชีที่ ๓ จะต้องยื่นขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าต่อกรมวิชาการเกษตร และต้องปฏิบัติตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖ ซึ่งเป็นประกาศฉบับแรก ต่อมากรมวิชาการเกษตรได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขใหม่ให้เหมาะสม

จากการศึกษาฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ของกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช สรุปได้ ดังนี้ ผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์หรือผู้รับใบสำคัญฯ ที่ยังคงดำเนินกิจการอยู่มีจำนวน ๒๓๔ ราย มีจำนวนสถานที่

เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ทั่วทุกภาคของประเทศ รวมทั้งสิ้น ๒๖๖ แห่ง มีพืชอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียน รวม ๑๓ วงศ์ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน ๒๕๕๔) รายละเอียดชนิดและปริมาณพืชอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนแสดงไว้ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ ข้อมูลการออกไปสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘				
วงศ์ (Family)	จำนวน ชนิดพันธุ์ (ชนิด)	จำนวน พ่อ-แม่พันธุ์ (ต้น)	จำนวน เพื่อการค้า (ต้น)	จำนวน ผู้ขึ้นทะเบียน (ราย)
๑. วงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae)	๑,๗๘๑	๑๘๐,๗๘๖	๓,๗๗๓,๑๖๗	๑๗๘
๒. วงศ์กระบองเพชร (Cactaceae)	๑,๓๐๒	๒๐๐,๑๔๔	๑,๑๙๔,๒๙๑	๑๗
๓. วงศ์ปรง (Cycadaceae Stangeriaceae Zamiaceae)	๒๙๒	๕,๙๓๙	๒๔๒,๔๓๒	๑๑
๔. วงศ์หม้อข้าวหม้อแกงลิง (Nepenthaceae)	๕๑	๓,๕๑๖	๔๐,๑๔๕	๒๔
๕. วงศ์ Euphorbiaceae	๔๐	๔,๒๐๓	๔๔๔,๒๕๓	๘
๖. วงศ์ Liliaceae	๒๕	๒๘๕	๑,๔๗๔	๔
๗. วงศ์ Apocynaceae	๑๙	๑๔๘	๙๕๕	๔
๘. วงศ์ Agavaceae	๔	๘๐	๓๘๙	๖
๙. วงศ์ Sarraceniaceae	๔	๗๒	๐	๓
๑๐. วงศ์ Stangeriaceae	๓	๘๑	๕	๓
๑๑. วงศ์ Bromeliaceae	๒	๓๑๔	๒๕๗	๓
๑๒. วงศ์ไม้ฤๅษณา (Thymelaeaceae)	๑	๑๐,๖๔๕	๘,๓๐๗,๐๐๐	๑๒
๑๓. วงศ์ปาล์ม (Palmae)	๑	๑๓	๔,๕๐๐	๒
รวม	๓,๕๒๙	๔๐๖,๒๒๖	๑๔,๐๐๘,๘๖๘	-

ที่มา: กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔

๕. สรุปข้อคิดเห็นจากการจัดประชุมผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เพื่อรับฟังปัญหาและข้อคิดเห็นในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ของกรมวิชาการเกษตร

กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการจัดประชุมผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยง เพื่อรับฟังปัญหาและข้อคิดเห็นในการดำเนินการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ของกรมวิชาการเกษตรเป็นประจำทุกปี โดยในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ดำเนินการจัดประชุม ดังนี้

ปี ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๒ ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน
สถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ณ โรงแรมแกรนด์ ไดมอนด์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๒ ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญการขึ้น
ทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ณ จังหวัดกระบี่

ครั้งที่ ๓ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒ ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญการขึ้น
ทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ณ จังหวัดจันทบุรี

ครั้งที่ ๔ วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญการขึ้น
ทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ณ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ประชุมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบสำคัญการขึ้น
ทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ณ จังหวัดอุบลราชธานี

มีผู้สนใจเข้าร่วมการประชุม รวมทั้งสิ้น ๑๔๒ คน

ปี ๒๕๕๓

วันที่ ๒๓ เดือน มิถุนายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุม สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี กรมส่งเสริม
การเกษตร จังหวัดราชบุรี

สรุปข้อคิดเห็นจากการประชุม

การประชุมแบ่งออกเป็น ๒ ช่วง ช่วงแรกเป็นการบรรยายเพื่อให้ความรู้และทบทวนข้อกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการขึ้นทะเบียนและหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ช่วงที่สองเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้แสดงความคิดเห็นและซักถามปัญหา ข้อข้องใจต่างๆ รวมทั้งแนวทางในการดำเนินงานขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่ควรจะเป็นในอนาคต ซึ่งผู้เข้าร่วมการประชุมได้ให้ความสนใจร่วมซัก-ถามปัญหาและแสดงความคิดเห็นเป็นอย่างดี ประเด็นปัญหาหลักๆ ที่ได้รับจากผู้รับใบสำคัญฯ มีดังนี้

ประเด็นปัญหา	การดำเนินการ/แนวทางการแก้ไข
<p>๑. วิธีการ ขั้นตอนในการดำเนินการขอขึ้นทะเบียน รวมทั้งการส่งแบบบัญชีหรือรายงานต่างๆ ในระหว่างปีมีความยุ่งยากสำหรับชาวบ้าน โดยเฉพาะการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ภาษาอังกฤษ</p>	<p>- ปัจจุบัน ขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ทางราชการได้พยายามที่จะอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรมากขึ้น เช่น การจัดส่งรายงานทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อความสะดวก รวดเร็ว, กรณีการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ ทางเจ้าหน้าที่ได้จัดทำบัญชีพืชอนุรักษ์เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ภาษาอังกฤษพร้อมกำกับด้วยชื่อภาษาไทยที่ชาวบ้านรู้จักไว้ให้เรียบร้อยแล้ว โดยอนุโลมให้สามารถถ่ายสำเนาเพื่อใช้ส่งรายงานได้ ส่วนขั้นตอนอื่นๆ ที่เหลือนั้นจำเป็นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายระบุไว้ ไม่สามารถตัดทอนได้</p>
<p>๒. ต้องการให้มีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ขึ้นทะเบียนฯ และบัญชีพืชอนุรักษ์แบบออนไลน์ และอนุญาตให้ผู้ขึ้นทะเบียนฯ สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูล เพิ่ม-ลดบัญชีชนิดพืชใหม่เองได้ โดยการกำหนดรหัสผ่านสำหรับการเข้าถึงข้อมูล</p>	<p>- ความเป็นไปได้ของการจัดทำฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนฯ และบัญชีพืชอนุรักษ์แบบออนไลน์นั้นสามารถกระทำได้หากมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่และตรวจสอบข้อมูลของผู้ขึ้นทะเบียนฯ เอง ที่ผ่านมาจากกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืชได้เคยสอบถามความเห็นของผู้ขึ้นทะเบียนฯ แล้ว บางรายไม่เห็นด้วยและไม่ยินยอมให้มีการเผยแพร่ข้อมูลในส่วนนี้ หากจะดำเนินการจะต้องสำรวจความเห็นของผู้ขึ้นทะเบียนฯ อย่างเป็นทางการก่อน ส่วนการอนุญาตให้ผู้ขึ้นทะเบียนฯ สามารถเข้าไปแก้ไขข้อมูล เพิ่ม-ลดบัญชีชนิดพืชใหม่ได้เองนั้น คงไม่สามารถให้สิทธิได้เนื่องจากการเพิ่มหรือลดบัญชีพืชอนุรักษ์ โดยเฉพาะการเพิ่มนั้น จะต้องผ่านการตรวจสอบแหล่งที่มา รวมทั้งเอกสารหลักฐานจากพนักงานเจ้าหน้าที่เสียก่อน หากถูกต้องจึงจะอนุญาตให้เพิ่มได้</p>
<p>๓. ปัญหาหลักในการขึ้นทะเบียนฯ คือ เรื่องการแจ้งแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ เช่น ผู้ที่</p>	<p>- กรณีแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ นั้นการดำเนินการในปัจจุบันใช้หลักการพิจารณาความเหมาะสมเป็นกรณีไป โดย</p>

<p>เลี้ยงและสะสมกล้วยไม้ป่าอยู่เดิม ต้องการให้ช่วยเหลือหรือเปิดช่องทาง ด้วยการอนุโลมให้สามารถนำไม้เหล่านั้นมาขอขึ้นทะเบียนได้โดยไม่ต้องแสดงแหล่งที่มา</p>	<p>มุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมการขยายพันธุ์เทียมและเอื้อประโยชน์ให้กับเกษตรกร แต่จะต้องไม่มีผลกระทบต่ออนุรักษ์และคุ้มครองชนิดพันธุ์พืชอนุรักษ์นั้นๆ</p>
<p>ประเด็นปัญหา</p>	<p>การดำเนินการ/แนวทางการแก้ไข</p>
<p>๔. ควรมีการแก้ไข ปรับเปลี่ยนวิธีการในการดำเนินการเกี่ยวกับพืชอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะการอนุรักษ์เท่านั้น การห้ามหรือจำกัดการทำการค้า อาจทำให้พืชป่าสูญหาย สูญพันธุ์ ควรจะส่งเสริมให้ช่วยกันอนุรักษ์และพัฒนาให้ดีขึ้นและยั่งยืน</p>	<p>- การดำเนินการของกลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช ในปัจจุบันใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาตามความเหมาะสมอยู่แล้ว โดยมุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ที่จะต้องสอดส่องดูแลการใช้ประโยชน์จากพืชอนุรักษ์โดยไม่ให้มีผลกระทบต่ออนุรักษ์และคุ้มครองชนิดพันธุ์พืชอนุรักษ์ดังกล่าวด้วย</p>
<p>๕. การจัดประชุมควรจัดให้มีขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากเป็นไปได้ควรจัดประชุมทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับพืชอนุรักษ์</p>	<p>- กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช รับผิดชอบพิจารณาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ขึ้นทะเบียนฯ ในการเข้าร่วมประชุมด้วยเช่นเดียวกัน</p>
<p>๖. ต้องการให้ภาครัฐจัดทำฐานข้อมูลแบบออนไลน์เรื่องรายละเอียดของเงื่อนไข ระเบียบในการนำเข้าของประเทศภาคีแต่ละประเทศ</p>	<p>- กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช จะพิจารณาปรับปรุงข้อมูลที่เผยแพร่อยู่บนเว็บไซต์ของกองคุ้มครองพันธุ์พืช เพื่อให้เป็นปัจจุบัน</p>
<p>๗. กรณีที่ได้รับใบสำคัญฯ แล้ว ภายหลังกาแจ้งขอเพิ่มชนิดพืชอนุรักษ์ โดยอ้างว่าเป็นพืชอนุรักษ์ที่เพาะเลี้ยงไว้นานแล้ว</p>	<p>- กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช จะใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาเช่นเดียวกับการขอขึ้นทะเบียนรายใหม่ และต้องมีการตรวจเยี่ยมสถานที่เพาะเลี้ยงเพื่อประกอบการพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นกรณีไป</p>
<p>๘. กรณีที่ผู้รับใบสำคัญฯ ไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด เช่น การผลิตพันธุ์ และไม่มีในการทำการค้า (จำนวนพืชอนุรักษ์ไม่เคยเปลี่ยนแปลงตลอดอายุใบสำคัญฯ)</p>	<p>- ให้มีการติดตามผลการดำเนินการของผู้ขึ้นทะเบียน จากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นทุกระยะ จนกว่าจะมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไข หลักเกณฑ์ที่กรมวิชาการกำหนด หากไม่ปฏิบัติตามสมควรให้มีการเพิกถอนใบสำคัญฯ ได้ตามที่กฎหมายระบุไว้ เพื่อเป็นแบบอย่างการปฏิบัติกับรายอื่นๆ</p>
<p>๙. ปัญหาการนำไม้ป่ามาเพิ่มจำนวน แทนการขยายพันธุ์เพิ่มจากพ่อ-แม่พันธุ์ที่มีอยู่</p>	<p>- ให้มีการตรวจสอบ ติดตามผลการดำเนินการของผู้ขึ้นทะเบียนทุกราย จากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นระยะ อย่างสม่ำเสมอ</p>

วิจารณ์ผลการศึกษา

อนุสัญญาไซเตสให้ความสำคัญกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าหายาก โดยเฉพาะการเก็บเกี่ยวจากธรรมชาติโดยตรง การดำเนินการควบคุมอาจทำได้ไม่ยากหากไม่มีการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าเข้ามาเกี่ยวข้อง การส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เทียมจะช่วยลดอุปสงค์หรือความต้องการแสวงหาพันธุ์พืชจากป่าและลดภาวะการทำลายหรือการเก็บเกี่ยวพันธุ์พืชป่าจากธรรมชาติโดยตรงลง

อนุสัญญาไซเตสมิได้มีเฉพาะบทบัญญัติห้ามทำการค้าเท่านั้น แต่ยังอนุญาตให้ทำการค้าสำหรับชนิดพันธุ์ที่หายากบางชนิดได้ หากได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม (Artificially Propagated) ตามมาตรา ๗ แห่งอนุสัญญาไซเตส และในบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยกล่าวถึงการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่า นอกเหนือจากวิธีธรรมชาติให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แห่งอนุสัญญาไซเตสด้วยเช่นกัน

กรมวิชาการเกษตรได้เริ่มดำเนินการรับขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ จนถึงปัจจุบัน รวมเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๘ ปี และกรมวิชาการเกษตรได้ออกประกาศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ มาแล้ว ๓ ฉบับ โดยมีการปรับปรุง แก้ไขระเบียบและหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติทั้งของพนักงานเจ้าหน้าที่และผู้รับใบสำคัญฯ ให้มีความสะดวก รวดเร็วและง่ายในทางปฏิบัติ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการประเมินผลการประชุมผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ในปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ ที่ผ่านมา พบว่าผู้รับใบสำคัญฯ ยังขาดความเข้าใจและการปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้รับใบสำคัญฯ ที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดไว้ ซึ่งปัญหาในข้อนี้ส่วนหนึ่งมาจากการที่ผู้รับใบสำคัญฯ ไม่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด การขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนอันเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการ จะเห็นได้จากการที่ผู้รับใบสำคัญฯ หลายรายไม่เข้าร่วมประชุม โดยเฉพาะรายที่ไม่มีการทำการค้าไม่สนใจและไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุม เนื่องจากคิดว่าไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเอง นอกจากนี้ ผู้รับใบสำคัญฯ มีการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมน้อย ยังมีผู้รับใบสำคัญฯ บางรายที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจแต่ไม่กล้าสอบถาม หรือไม่ต้องการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ทำให้วัตถุประสงค์ของการจัดประชุมไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

การเสนอขอแก้ไขหลักเกณฑ์ในการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ในประเด็นแหล่งที่มาของพ่อ-แม่พันธุ์ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ

บทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตส เช่น ไม้ขวดของพืชที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย ให้ถือว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

๑. การตรวจเยี่ยมสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ภายหลังจากรับขึ้นทะเบียนแล้วควรมีอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ในทุกๆ ราย

๒. มีการตรวจติดตามผลและให้ความรู้แก่ผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจกระทำได้โดยการจัดการประชุมผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน เพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินการ

๓. สร้างระบบการขึ้นทะเบียนที่ดี โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงของกรมวิชาการเกษตร โดยการแก้ไขปรับปรุงประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ตามความเป็นจริง และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมทั้งคู่มือผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงสำหรับประชาชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๔. ในอนาคตควรปรับปรุงระบบฐานข้อมูลผู้ขึ้นทะเบียนให้สามารถเชื่อมโยงได้กับระบบการออกหนังสืออนุญาต เพื่อให้สามารถใช้อ้างอิงแหล่งที่มาของพืชอนุรักษ์ที่จะส่งออกและการตัดบัญชีพืชที่ขึ้นทะเบียนผ่านระบบได้ ซึ่งจะสามารถจัดการได้อย่างเป็นระบบและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๓๖. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์
ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๗. กรมวิชาการเกษตร, กรุงเทพฯ

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘. กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี, กรุงเทพฯ

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕, กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

Inskipp, T. and Gillett, H.J.(Eds.). 2005. Checklist of CITES Species and Annotated CITES Appendices and Reservations. Compiled by UNEP-WCMC, CITES Secretariat, Geneva, Switzerland and UNEP-WCMC, Cambridge, UK. 339 pp.

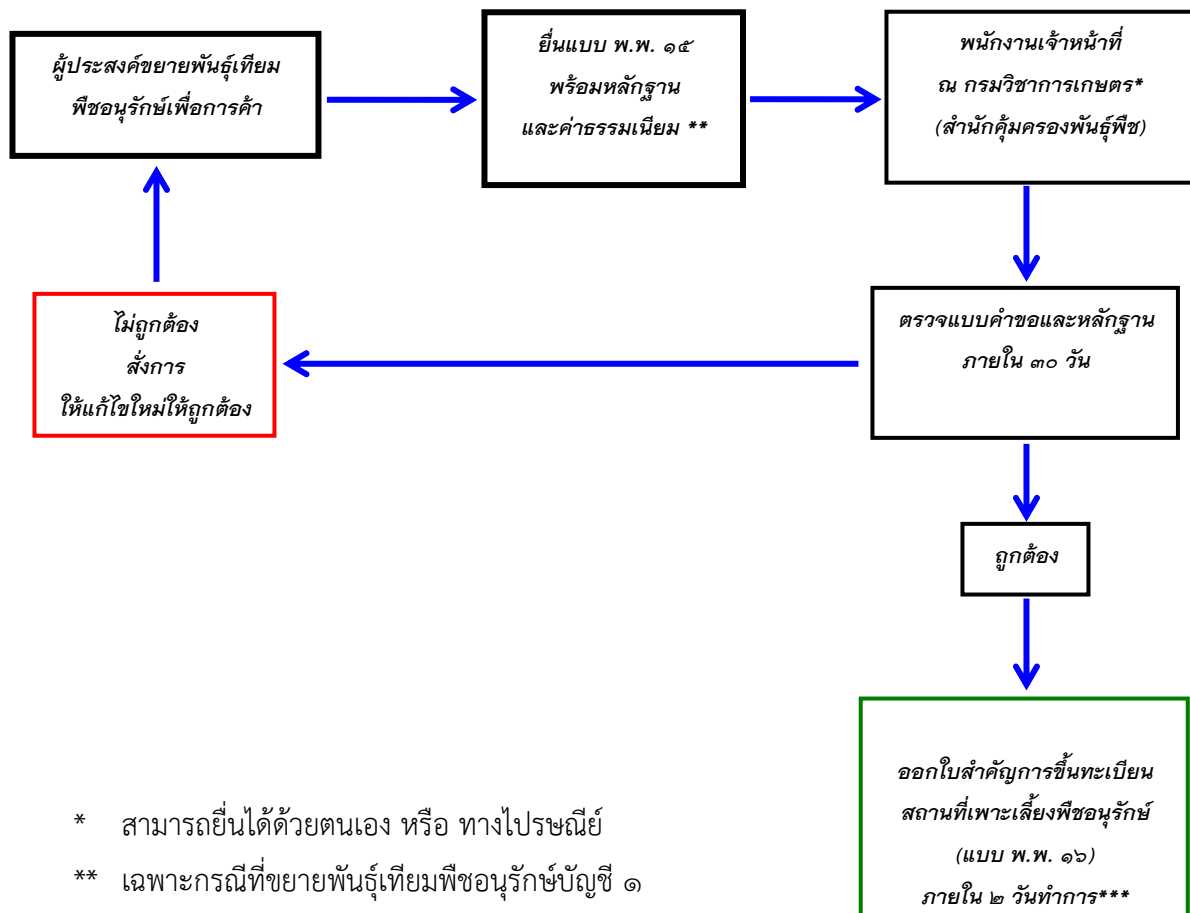
Wijnstekers, W. 2001. The Evolution of CITES, 6th edition, CITES Secretariat, Geneva, Switzerland 492 pp.

ภาคผนวกที่ ๑

สรุปขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

- หลักเกณฑ์**
๑. การขยายพันธุ์เทียม หมายความว่า การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

๒. การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้าจะต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์กับกรมวิชาการเกษตร โดยยื่นคำขอตามแบบ พ.พ. ๑๕ พร้อมหลักฐาน ตามแบบที่กำหนดไว้ในประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ การขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์จะต้องมีการคงปริมาณพ่อแม่พันธุ์ และมีสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ที่เหมาะสม
๓. พ่อ-แม่พันธุ์ที่ใช้ในการขยายพันธุ์เทียมจะต้องได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

- * สามารถยื่นได้ด้วยตนเอง หรือ ทางไปรษณีย์
- ** เฉพาะกรณีที่ย้ายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์บัญชี ๑
- *** หากเอกสารถูกต้อง ครบถ้วน

ภาคผนวกที่ ๒

สรุปหน้าที่ของผู้ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์

